

hetőségből életlehetőségbe szálló Ahasvérus gyanánt, nemhiába sóhaj: „Sürget a kérdés: hol vagyok otthon.”

László Noémi válasza egyrészt friss, erős, egészséges líra, bonyolult érzelmekkel és bonyolult érzékenységgel. És csak annyi köddel, amennyi izgalmassá teszi a látást. Egyszerű, sőt jelentéktelen alkalmazkon megindulva jut el számtalanszor abba a vegetatív tartományba, amely valaha az ösösztönök édene lehetett. Innen emel ki, s nevez át a korhangulat jegyében oly dolgokat, mint a keletkezés és a megszűnés, mint a hit és a hitetlenség, mint a szeretet és a szeretetnélküliség. De László Noémié az a hang is, amelyik nemcsak üdén frivol, nemcsak találon ironikus, nemcsak súly és éteriség, álom és való közös csomagja, hanem e túlpakolt könyv ellenkező végleteként itt-ott bizony affektál is. A kifogástalanul kezdett *Időmiliomos* befejező soraiban például nem sokkal több az esztétikum, mint pénze a templom egerének. Az *Á, semmiség*, vagy egy másik versből a „szevasz irány / szevasz dimenzió” utánoz valamit, amiről viszonylag könnyű megállapítani, hogy a nemes líra és az olcsó póz közül melyikre hasonlít inkább.

A *Százegynek* azonban, szerencsére, nem ötven a fele. S hogy másmilyen tételekről se feledkezzünk meg, a lelkiség téziseit és antitéziseit szaporán kínál könyv szer-

zője. *A gazdát bekeríti háza* című versében a következőket írja: „az egyetlen biztosat / mindenki másként osztja be, / de nem tudhatja: pontosan / mi itt a legfőbb érdeke”. Volna éppen javaslatunk: a profi írók és az organikusan eredeti művek most sem lebecsülendő arányát a következő kötetben tovább növelni az utóbbiak javára; ez, ha igaz, programnak – és érdeknek sem utolsó.

KELEMEN LAJOS

(*Erdélyi Híradó – FISZ, Kolozsvár–
Budapest, 2004, 132 oldal,
ármegjelölés nélkül*)

KISS IRÉN:

Asteroth Budapest

Egy kis költészet, egy kis mítosz, egy kis krétapor (aranypor?): egy Kiss Irén-verseskötet újra a kalandvágó olvasók kezében. Az olajzöld fedélen föliskicelt sárkánygyík jogarral, koronával, otromba lábainál a parlament, mint egy jobban sikerült homokvár: Asteroth Budapest. Asteroth (Innin, Istar) a termékenység ősi istennője, kultusza az egész ókori Keletre kiterjedt, Budapestet pedig nem kell bemutatni. Asteroth Budapest: létezik ez? Ne siessünk a válasszal – a kötetben szereplő majd félszáz versé a szó! De előbb egy kis konyha-mitológia.

Asteroth kilétének ügyében a fűlszöveg nyújt némi eligazítást, amennyiben előbb felsorolja nevének népenként eltérő változatait, majd földézi az istennő egyik legelterjedtebb és máig legismertebb mítoszát: férjezett létére beleszeret a vagány Esmunba, aki első ijedtségében amúgy macsósan szörnyethal. (Itt érdemes elképzelni egy kölnizett pesti adonisz és egy mitológiai méretű termékenység-istennő randevúját, mondjuk az Oktogonnál!) Ilyen olcsón azonban nem ússza meg, mert bájdús szerelme föltámasztja, ezúttal azonban annak vadkantermésztű férje végez az ártatlan udvarlóval. Súlyos testi fölényben lévő hölgye még így is eléri, hogy az év felét vele tölthesse, és csak a másik felét az alvilágban. A görögöknél a ciprusi szépfüű, Adónisz és Aphrodité történetében folytatódik az össze sehogyan sem illő (földi és égi), de vágyukat oltani nem tudó szerelmek hányattatása.

Ez a szférányi távolság, ez az össze nem illő szerelem tartja feszültségben a kötet legsikerültebb verseit is: „Csak ha hűséged kínzásba / és gyilkosságba kerget, / akkor remélhetsz tőlem / némi gyarló szerelmet” (*A szerelmes gyilkos*). Természetesen nem hétköznapi szerelmi líra ez. A galambok a Nap szívéből röppennek ki, a világosságot tartó Edényben a Félhold lelke rezdül, Fénytojásban jó világra a gyermek, Csodaszarvas nyargal az Eufrátesz-

tól Európáig, világagancsai az Ori-ont súrolják, az én mellett a Te mindig nagy kezdőbetűt érdemel. A huszadik századi magyar líra *Amor Sanctusa* füledt pompában, bizantikusán halmozott nagybetűkkel, szinte testközelbe hozott személyességgel áramlik át a verseken. A kötet Báruk könyvéből származó mottója a kultikus prostitúció ókori rítusáról szól, s az Istennel való egyesülés élményének képi formáit is Keletről meríti a költő: „Amire aranyzöld buddhák öröktől vártak, / enyém lett, mikor megérintett a szent Ujj, / s parancsára átszakadtak a gátak” (*Ének a hármasságról*). Máskor a nyugati misztika klasszikus toposzához fordul segítségért: „Mindegy nekem, mily véget érek, / az út végén közös a Fény: / fehér menyasszony leszek végül, / lelkem az égbe belekélkül – / magába szív a Vőlegény” (*Mindegy nekem, milyen szerepben*).

Kiss Irén versei a klasszikus modernség tiszteletreméltóan komoly hangján és egy egységesnek megőrzött költői szerep vallomásaiként szólnak meg. Lehet-e ma az én egységébe vetett hit megingása nélkül a mítoszok nyelvén szólni? A Nemes Nagy Ágnes-i tárgyias költészettől áthevült vallomásossága választja el, a weöresi orfikus személytelenségtől klasszikusan tagolt versnyelve, logikusan rendezett mitológiája. Egyes darabjaiban a mítosz sajátosan kevert mitológiává szilárdul, és a szfinxek fején megül a

vallástörténet krétapora. (Bármily érdekes kapcsolatokat villant is föl egy-egy vers az ókori Kelet és a kereszténység szimbolikája között!) Pilinszky-nél „az évmilliók halott hamujában hideg szél fűjdogál” – fűjhatnak-e aranyport a fejünkre az évmilliók szelek?

Egy kis aranyport fognak föl a szélből Kiss Irén versei – tán régi bálványainkról, tán a Napisten Házáról hozza a szél –, és hintik el mosolyogva, gondoskodón a sorok közt mai, fogalmakba zárt, láthatatlanságba burkolódzó, megfáradt Istenünk fején – talán így arcából is fölsejlik valami. „Lábféjemet a Nap hevíti, / lázam Hold taván csillapul, / száguldozom az ég kelyhében / míg megtanulok csillagul” (*Függőhíd*). Csillagul tanuló, jó olvasást!

LAPIS GERGELY

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2003,*
70 oldal, 1200 Ft)

BARNA T. ATTILA:

Félarbocon

Barna T. Attila második verseskötét halvány szomorúság lengi körül: „a völgy felett finom fátyol lebeg, / áttetsző és kék, mint a sejtelem”. A lassú, nyugodt versek klasszicizáló hangulatot árasztanak. Század eleji itáliai utazások, mély és sötét si-

kátorok, hűvös, gyertyaillatú templombelsők, a Várost átszelő folyók hömpölygése ez. Lebegés két világ és két század között, „félarbocon” eresztett vitorlakkal, félig behunyt szemmel, félhomályban.

A Nagymaroson élő költő „őszikei” a Dunakanyar méltóságos, gránit szépségét olvasztják magukba. A kötet első harmada, *Az ősz szobáiban* az érzékiségtől és az aszketizmustól fogant verseket tartalmazza (*Íj és lomb, Kalászkok, Reggel, Várnak*). E „szerelemgyermek” azonban nem a tavasz cserfes, vidám, hanem a késő nyár és a csendes télelő komoly születte. A finom, lágy testiség, amely át- meg átszövi Barna T. Attila szerelmes verseit, rejtett képekben, be nem fejezett, tört vagy csonka mondatokban, dadogva bukkan elő: „Hajad lángjaiból kiszabadítom testedet.”

Az őszi, téli tájleírások (*Őszi vers, Fák, November, Újév, Téli hajnal Nagymaroson, Körút*) hangulatjátékok, melyek egy töről fakadnak Kosztolányi és Juhász Gyula költészetével. A megtorpanó érzelmek, a kizárt idő, a tájba, a városba, a megfigyelt pillanatba olvadó „általános” alany, a költő személyiségének felbomlása, „hullámozása” – mindez játék, ami komoly, nagyon is pontos, precíz, úgymond megbízható. Személyesen személytelen: „Lent gyárak, vasút, a lakótelep, / tetők mozdatlan hullámverése, / a süllýedő dóm kupolája csillan, / megolvadva sercen az ég kékje.”